

Nr 116

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt garanti till Aktiebolaget Aerotransport.

(4:e avd.)

I propositionen nr 147 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 11 mars 1955, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna grunder med de danska och norska regeringarna träffa avtal om förlängning för perioden 1 oktober 1955—30 september 1960 av garantien till de i SAS-konsortiet ingående bolagen.

Sedan konsortiet Scandinavian Airlines System (SAS) bildats år 1951, träffade de danska, norska och svenska regeringarna den 20 december 1951 ett avtal om vissa ekonomiska garantier åt de i konsortiet ingående bolagen, d. v. s. Det Danske Luftfartselskab A/S (DDL), Det Norske Luftfartselskap A/S (DNL) och AB Aerotransport (ABA). Överenskommelsen grundade sig på ett betänkande, som avgivits av en särskild tjänstemannadelegation från de tre länderna. Delegationen, vars förslag redovisades i propositionen 1950: 260, hade funnit det uppenbart, att vissa ekonomiska risker var förbundna med driften av konsortiets verksamhet till dess verksamheten hade stabiliserats. På grund av verksamhetens utpräglat internationella karaktär kunde konsortiets driftsintäkter i hög grad komma att bero på yttre politiska och ekonomiska förhållanden, som bolagen och de tre skandinaviska länderna icke rådde över. Vidare kunde den luftfartspolitik, som fördes i de av SAS trafikerade länderna, få direkt inflytande på konsortiets driftsförhållanden. Konkurrensen från andra luftfartsbolag, som drev internationell linjefart, kunde också drabba SAS på ett sätt, som man icke kunde förutse. En viss form av stöd från staternas sida till driften av det nya SAS ansågs därför nödvändig under den första övergångsperioden.

Delegationen hade funnit, att stödet från staternas sida icke borde ha karaktären av lån eller subventioner. Stödet borde i stället få formen av en särskild garanti med syfte att övervinna de likviditetssvårigheter, vilka som en följd av eventuella förluster kunde uppkomma under en övergångsperiod.

1951 års garantiavtal har såsom *bilaga* fogats till propositionen.

Till följd av garantiavtalet har riksdagen för ettvarvt av budgetåren 1951/52—1955/56 under fonden för låneunderstöd anvisat 2,2 milj. kr. till

Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för räkenskapsåren 1950/51—1954/55.

Garantibeloppen har ännu icke till någon del behövt tagas i anspråk.

I skrivelse den 5 mars 1955 har ABA med överlämnande av en i SAS den 25 september 1954 upprättad promemoria hemställt, att garantiöverenskommelsen förlänges för ytterligare fem år och att därvid en förhöjning av garantibeloppen måtte ske.

Efter vissa uppgifter rörande det ekonomiska resultatet för de tillämpliga verksamhetsåren anföres vidare att även om det hittills varit möjligt att driva SAS' verksamhet utan underskott och även om SAS' balans på basis av dagens värden på flygmaterielen kan anses konsoliderad, måste den ekonomiska utvecklingen under de kommande åren anses mycket vanskelig att bedöma. Under senare tid har en viss stagnation i trafikutvecklingen inträtt, samtidigt som en ökad tendens till mera restriktiv politik i ett antal länder beträffande trafikrättigheter kan förmärkas. Den ständigt ökade konkurrensen från utländska luftfartsbolags sida gör det vidare nödvändigt att ständigt hålla flygmaterielen på allra högsta nivå. Detta i förbindelse med den snabba tekniska utvecklingen, som resulterar i att ständigt nya och dyrbara flygplantyper framkommer, lägger stora ekonomiska bördor på luftfartsbolagen.

I framställningen påpekas vidare, att SAS drivit sin verksamhet utan bidrag från de skandinaviska staterna — bortsett från mindre bidrag för upprätthållande av inrikestrafik — medan ett antal av de stora bolag, varmed SAS måste konkurrera, har fått och alljämt får mycket betydande direkta eller indirekta statssubventioner.

Slutligen framhålles att om man för den nya femårsperioden tillämpar liknande principer vid fastställandet av garantibeloppen som för den första perioden, bör det samlade garantibeloppet bestämmas till motsværdet av 60 milj. kr. eller i runt tal per år för Danmark 4,5 milj. danska kr., för Norge 4,5 milj. norska kr. och för Sverige 5 milj. svenska kr. För hela perioden skulle sålunda det totala garantibeloppet för Danmark uppgå till 22,5 milj. danska kr., för Norge 22,5 milj. norska kr. och för Sverige 25 milj. svenska kr.

Departementschefen anser med hänsyn till vad som anförts i framställningen att garantiöverenskommelsen bör förlängas för ytterligare fem år och att garantibeloppen bör justeras upp till högst de belopp, som bolaget föreslagit. Ett bifall härtill från statsmakternas sida innebär ett åtagande att anvisa högst 5 milj. kr. årligen under en femårsperiod fr. o. m. budgetåret 1956/57. I likhet med vad som gäller de anslag, som anvisats på grund av den nuvarande garantien, anses någon avskrivning av beloppen icke böra ske.

Departementschefen upplyser slutligen om att förslag rörande förlängning av garantien nyligen framlagts för riksdagen i Danmark samt att ett förslag därom inom den närmaste framtiden även kommer att behandlas i stortinget i Norge.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att med de danska och norska regeringarna träffa avtal om förlängning för perioden den 1 oktober 1955—den 30 september 1960 av garantien till de i SAS-konsortiet ingående bolagen, varvid de årliga garantibeloppen må höjas till 4,5 milj. danska kronor för Danmark, 4,5 milj. norska kronor för Norge och 5 milj. svenska kronor för Sverige.

Stockholm den 3 maj 1955

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Ohlon, Iwar Andersson, Näsgård, Leander, fröken Andersson, herrar Näsström, Pålsson, Hesselbom, Gustaf Andersson, Thun, Erik Svedberg, Axel Andersson, Elfving och Jacobsson; samt

från andra kammaren: herrar Ward, Malmborg i Skövde, Bergström, Andersson i Malmö, Lindholm, Rubbestad, Eriksson i Sandby, Åkerström, Staxäng, fröken Elmén, herrar Jansson i Kalix, Birke, Gustafsson i Skellefteå och Hansson i Skegrie.